

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

11.03.2026.

Nr. 1-12/4

**Latvijas Republikas
Labklājības ministram R.Uzulniekam**
lm@lm.gov.lv

**Valsts sociālās aprūpes centra "Rīga"
direktoram J.Saratovam**
pasts@vsacriga.gov.lv

**Valsts sociālās aprūpes centra "Rīga" filiāles "Kalnciems"
direktorei V.Mežulei**
kalnciems@vsacriga.gov.lv

Ziņojums par cilvēktiesību nodrošināšanu Valsts sociālās aprūpes centra "Rīga" filiālē "Kalnciems"

Viena no tiesībsarga funkcijām ir veicināt privātpersonas cilvēktiesību aizsardzību.¹ Tādēļ Tiesībsarga birojs jau vairākus gadus par vienu no prioritātēm savā darbībā ir izvirzījis personu ar īpašām vajadzībām tiesību aizsardzību ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās.

Tiesībsargs saskaņā ar Tiesībsarga likuma 11. pantā noteiktajām funkcijām un pildot 12. pantā noteiktos uzdevumus², ir tiesīgs pārbaudīt cilvēktiesību standartu ievērošanu visās sociālās

¹ Tiesībsarga likuma 11. panta 1. punkts.

² Tiesībsargam ir šādas funkcijas: 1) veicināt privātpersonas cilvēktiesību aizsardzību; 2) sekmēt vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu un jebkāda veida diskriminācijas novēršanu; 3) izvērtēt un veicināt labas pārvaldības principa ievērošanu valsts pārvaldē; 4) jautājumos, kas saistīti ar cilvēktiesību un labas pārvaldības principa ievērošanu, atklāt trūkumus tiesību aktos un to piemērošanā, kā arī veicināt šo trūkumu novēršanu; 5) sekmēt sabiedrības informētību un izpratni par cilvēktiesībām, par šo tiesību aizsardzības mehānismiem un par tiesībsarga darbu; 6) īstenot Konvencijas pret spīdzināšanu un citiem nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas veidiem Fakultatīvajā protokolā minētos valsts preventīvā mehānisma uzdevumus.

aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās Latvijā. Veicot vizītes, Tiesībsarga biroja darbinieku mērķis ir panākt vispārējo sadzīves apstākļu uzlabošanu institūcijās un sniegto sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu atbilstību Latvijas Republikas normatīvajos aktos un starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos noteiktajām prasībām, kā arī klientu cilvēktiesību ievērošanu.

Vizītes laikā Tiesībsarga biroja darbiniekiem ir tiesības:

- brīvi pārvietoties visā institūcijas teritorijā;
- apmeklēt visas telpas institūcijā;
- vienatnē satīties ar institūcijas klientiem un viņus intervēt;
- pieprasīt un saņemt no institūcijas administrācijas jebkāda veida dokumentus, paskaidrojumus un cita veida informāciju, lai nepieļautu tajā esošo klientu cilvēktiesību pārkāpumus un cilvēka cieņu pazemojošu attieksmi.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, Tiesībsarga biroja darbinieki sadarbībā ar ārstu psihiatru N. Šakelu 2025. gada 7. oktobrī bez iepriekšēja brīdinājuma apmeklēja Valsts sociālās aprūpes centra "Rīga" filiāli "Kalnciems" (turpmāk – filiāle "Kalnciems"), Kalnciema ielā 93, Rīgā.

Vizītes mērķis bija iepazīties ar cilvēktiesību nodrošināšanas aspektiem filiālē "Kalnciems" un noskaidrot jautājumus par klientu tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību, sniegtajiem sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem un vispārējiem sadzīves apstākļiem.

Vizītes laikā filiālē "Kalnciems" sniegtie pakalpojumi bija vērtēti atbilstoši šī brīža spēkā esošajam Latvijas Republikas normatīvajam regulējumam³ un starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos noteiktajām prasībām⁴.

³ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums, Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”, Ministru kabineta 2000. gada 12. decembra noteikumi Nr. 431 “Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām”, Ministru kabineta 2019. gada 2. aprīļa noteikumi Nr. 138 “Noteikumi par sociālo pakalpojumu saņemšanu”

⁴ Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācija, ANO Organizācijas Starptautiskais pakts par pilsoņu un politiskajām tiesībām, ANO Konvencijas par personām ar invaliditāti tiesībām, Eiropas Konvencija par spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanu, Eiropas Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai (CPT) 2020. gada 21. decembra Datu apkopojums “Personas, kurām atņemta brīvība sociālās aprūpes iestādēs”, Eiropas Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai (CPT) ziņojumi par vizītēm uz Eiropas Padomes dalībvalstīm (t. sk. Latvijas Republiku)

Vizītes dienā Tiesībsarga biroja darbinieki tikās ar filiāles “Kalnciems” direktori V. Mežuli un darbiniekiem, kā arī intervēja atsevišķus klientus, lai noskaidrotu viņu viedokli par sniegtā ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojuma kvalitāti.

Vizītes laikā filiāles “Kalnciems” direktorei V. Mežulei tika sniegti ieteikumi un rekomendācijas ar mērķi pilnveidot konstatētos trūkumus, kas varētu negatīvi ietekmēt klientiem sniegtā pakalpojuma kvalitāti (vides pieejamības nodrošināšanu, klientu personīgās higiēnas savlaicīgu nodrošināšanu u.tml.).

Ņemot vērā, ka vizīte notika 2025. gada 7. oktobrī, uzskatāms, ka uz doto brīdi filiāles “Kalnciems” administrācijai bija iespēja veikt uzlabojumus tā darbībā un iespējams, ka daļai no rekomendācijām, uz kurām bija norādīts vizītes laikā un kuras ir minētas zemāk, varētu būt izpildītas. Līdz ar to aicinu filiāles “Kalnciems” administrāciju informēt Tiesībsarga biroju par līdz šim veiktajām darbībām, kas notikušas pēc Tiesībsarga biroja darbinieku vizītes.

Zemāk ir apkopotas Tiesībsarga biroja darbinieku vizītes laikā sniegtās mutiskās rekomendācijas un arī pamatojums to izpildes nepieciešamībai, lai ikvienam filiāles “Kalnciems” klientam būtu nodrošināts tāds pakalpojuma klāsts, kas atbilst gan Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktajiem principiem, gan arī starptautisko cilvēktiesību standartiem un prasībām.

1. Vispārīga informācija par filiāli “Kalnciems”

[1.1] Atbilstoši Labklājības ministrijas Sociālo pakalpojumu sniedzēja reģistrā iekļautai informācijai filiāle “Kalnciems” ir reģistrēta kā ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcija, līdz ar to filiāles “Kalnciems” darba principus un darba organizāciju nosaka Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums, Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”, Ministru kabineta 2000. gada 12. decembra noteikumi Nr. 431 “Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām” un arī Ministru kabineta 2019. gada 2. aprīļa noteikumi Nr. 138 “Noteikumi par sociālo pakalpojumu saņemšanu”.

[1.2] Saskaņā ar filiāles “Kalnciems” administrācijas sniegto informāciju vizītes dienā institūcijā uzturējās 40 klienti, no kuriem 35 personām ir ierobežota rīcībspēja.

Filiāle “Kalnciems” ir izvietota divu stāvu ēkā, kurai ir piešķirts kultūrvēsturiska objekta statuss, kas nepieļauj būtiskas pārmaiņas ēkas plānojumā. Vizītes laikā ēkas pirmajā un otrajā stāvā bija

izmitināti gan klienti (pirmajā stāvā dzīvoja 12 klienti, bet otrajā – 28 klienti), gan arī izvietotas administratīvās un saimnieciskās telpas. Ēkas pirmajā stāvā atradās institūcijas administrācijas un darbinieku kabineti, telpas nodarbībām, sanitārās telpas, ēdamzāle (paredzēta 20 klientiem) un arī klientu istabas. Savukārt ēkas otrajā stāvā galvenokārt atradās klientu istabas.

Filiāles “Kalnciems” ārējo vidi veido neliels pagalmis un teritorija ir piemērota un arī labiekārtota pastaigām svaigā gaisā un brīvā laika pavadīšanai tām personām, kuras saņem ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus (teritorijā ir vieta nodarbībām svaigā gaisā un arī atpūtai – nojume, pastaigu celiņi u.tml.). Atzinīgi vērtējams, ka institūcijas pagalmā ir ierīkots arī neliels dārzs un siltumnīca, kur klienti labprāt pavada savu brīvo laiku.

[1.3] Attiecībā uz vides pieejamības jautājumiem norādāms, ka pie ieejas filiāles “Kalnciems” ēkā ir ierīkots panduss, kas nodrošina iekļūšanu institūcijā un arī pārvietošanas iespējas tās teritorijā. Tomēr pašā ēkā nav ierīkots lifts, jo pēc savas būtības tā nav paredzēta ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojuma sniegšanai, kas apgrūtina klientu ar funkcionālajiem traucējumiem vai ratiņkrēslā iespējas pārvietoties starp pirmo un otro stāvu. Papildus norādāms, ka institūcijā esošās kāpnes ir ļoti stāvas, kas rada papildus risku traumatismam gan filiāles “Kalnciems” klientiem, gan arī darbiniekiem.

Kāpnes uz otro stāvu (2025. gada 7. oktobrī)

Pozitīvi vērtējams, ka apzinoties visus iespējamus riskus, kas ir saistīti ar vides pieejamības nodrošināšanu, filiāles "Kalnciems" administrācija ir noteikusi, ka ēkas otrajā stāvā netiek izvietoti klienti ar funkcionālajiem traucējumiem. Vizītes laikā filiālē "Kalnciems" neatradās personas, kuras būtu guļošanas vai kurām būtu nepieciešami ratiņkrēsli kustību ierobežojumu dēļ.

2. Vispārējie sadzīves apstākļi filiālē "Kalnciems"

[2.1] Izvērtējot filiāles "Kalnciems" vispārējos sadzīves apstākļus, konstatēts, ka atsevišķās klientu istabās un koplietošanas telpās, kurās ilgstoši nav veikta renovācija, ir vizuāli identificējami apdares bojājumi. Vienlaikus atzīmējams, ka daļā institūcijas telpu remontdarbi jau ir pabeigti, turklāt pirmā stāva sanitārie mezgli ir pielāgoti personām ar funkcionāliem traucējumiem. Ievērojot minēto, filiāles "Kalnciems" administrācijai tiek rekomendēts nodrošināt pakāpenisku remontdarbu veikšanu arī pārējās klientu dzīvojamās un koplietošanas telpās.

[2.2] Vizītes laikā Tiesībsarga biroja darbinieki secināja, ka filiālē "Kalnciems" klienti ir izvietoti pārsvarā vienvietīgās, divvietīgās un trīsvietīgās istabās. Izvērtējot klientu tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību, secināts, ka institūcijā tiek ievēroti privātuma pamatprincipi un, sniedzot sociālās aprūpes pakalpojumu, tiek prioritizētas klientu intereses.

Atzinīgi vērtējams, ka institūcijā gandrīz visas klientu istabas ir iekārtotas mājīgā gaisotnē un ir individualizētas – tajās ir ne tikai gultas, skapji, naktsskapīši, galdi un krēsli, bet arī klientu personīgās mantas.

Akcentējams, ka ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā darbs ir organizējams tā, lai tās vidi tuvinātu ģimeniskai videi⁵. Turklāt institūcijas vadītāja kompetencē ir pieņemt lēmumus par iestādes darba attīstību vai optimizāciju un attiecīgām izmaiņām, lai sniegtu klientu vajadzībām atbilstošākos pakalpojumus. Tas ietver arī lēmumus par klientu istabu un atpūtas zonu noformēšanu, klientu nodrošināšanu ar individualizētu apģērbu, tiesībām glabāt personīgās mantas, kas nepārprotami palielina viņu drošības sajūtu un autonomiju.

Arī Eiropas Komiteja spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai savās rekomendācijās dalībvalstīm⁶, tai skaitā, arī Latvijas ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās

⁵ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 4. panta 6. punktā noteiktais princips.

⁶ Zinājums Latvijas valdībai par Eiropas komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai vizīti Latvijā no 2016. gada 12. līdz 22. aprīlim, 55.lpp.

rehabilitācijas institūcijām norādīja uz nepieciešamību sniegt klientiem atbalstu savu dzīvojamo istabu individualizēšanā.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, arī turpmāk aicinām filiāles “Kalnciems” administrāciju rūpēties par to, lai visu klientu istabas būtu iekārtotas mājīgā gaisotnē un būtu personalizētas.

[2.3] **Rekomendācija:**

Filiāles “Kalnciems” administrācijai rast iespēju nodrošināt remontu tajās klientu istabās un koplietošanas telpās, kuras nav bijušas renovētas un vizuāli izskatās nolietotojušas.

3. Cieņpilnas attieksmes pret klientiem nodrošināšana filiālē “Kalnciems”

[3.1] Vizītes dienā Tiesībsarga biroja darbinieki secināja, ka saskaņā ar ierakstiem filiāles “Kalnciems” klientu aprūpes grafikos, personīgās higiēnas pasākumi (mazgāšana) tiek nodrošināta gandrīz katru dienu, kas pilnībā atbilst Latvijas normatīvajos aktos noteiktajam minimumam⁷, kā arī personīgās higiēnas veikšana notiek atbilstoši katra klienta individuālajām vajadzībām. Arī attiecībā uz filiāles “Kalnciems” klientu roku un kāju nagu kopšanu un apgērba maiņu bija atrodami ieraksti, ka šie personīgās higiēnas pasākumi tiek nodrošināti regulāri – gandrīz katru dienu, kas ir vērtējams atzinīgi.

Jautājumā par klientu gultas veļas maiņu konstatēts, ka tā pārsvarā notiek regulāri, vienlaikus ar klientu personīgās higiēnas pasākumiem (mazgāšanu). Tomēr, izvērtējot ierakstus viena klienta aprūpes grafikā par 2025. gada augustā, secināts, ka gultas veļas maiņa notika 6., 20. un 27. augustā, kas ir pretrunā ar Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteikto kārtību⁸ (ne retāk, kā vienu reizi septiņās dienās gulošām personām un ne retāk kā reizi 10 dienās pārejām personām).

Pamatojoties uz iepriekš minēto, aicinām filiāles “Kalnciems” administrāciju turpināt esošo praksi, kad klientiem piedāvā veikt personīgās higiēnas pasākumus gandrīz katru dienu, kas ir uzskatāms par atbilstošu gan normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, gan klientu individuālajām vajadzībām. Vienlaikus aicinām pievērst uzmanību arī jautājumam par regulāru gultas veļas maiņu katram klientam.

⁷ Ministru kabineta 2000. gada 12. decembra noteikumu Nr. 431 “Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām” 8.1. un 14.¹ punkts.

⁸ Ministru kabineta 2000. gada 12. decembra noteikumu Nr. 431 “Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām” 8.1. punkts.

[3.2] Rekomendācija:

Filiāles “Kalnciems” administrācijai organizēt visu klientu gultas veļas maiņu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām minimālajām prasībām, kā arī ņemot vērā klientu individuālās vajadzības.

4. Klientu līdzdalība nodarbībās un brīvā laika pavadīšanas iespējas filiālē “Kalnciems”

[4.1] Vizītes dienā Tiesībsarga biroja darbinieki guva pārlicību, ka filiāles “Kalnciems” klientiem ikdienā tiek piedāvātas Latvijas Republikas normatīvajos aktos paredzētās nodarbības un arī brīvā laika pavadīšana⁹. Pozitīvi vērtējams, ka arī Tiesībsarga biroja darbinieku vizītes laikā vairāki filiāles “Kalnciems” klienti apmeklēja nodarbības.

Izvērtējot Tiesībsarga biroja darbiniekiem iesniegtu informāciju par filiālē “Kalnciems” klientiem piedāvātajām nodarbībām, secināms, ka institūcija cenšas organizēt pēc iespējas dažādas nodarbības un pasākumus. Darbdienās visiem klientiem tiek piedāvātas šādas nodarbības: rokdarbu interešu pulciņš, mācību virtuve, mūzikas terapija, attīstošās nodarbības, pamatprasmju treniņi, “dzīves skola”, “naudas menedžments” u.tml.

Papildus minētajām aktivitātēm visiem filiāles “Kalnciems” klientiem tiek piedāvāta grāmatu un laikrakstu lasīšana, televīzijas skatīšanās un radio klausīšana u.tml. Institūcijas klientiem tiek organizētas arī dzimšanas dienu un vārda dienu svinības, koncerti, dažādu svētku svinēšana, ekskursijas u.tml. Vizītes laikā tika secināts, ka institūcijas klienti piedalās kopīgajos pasākumos un svinībās, kas veicina piederības sajūtu un arī sociālo integrāciju.

Akcentējams, ka ikvienam institūcijas klientam ir būtiski nodrošināt ne tikai mērķtiecīgi organizētas nodarbības (veicinot klientu sadzīves iemaņu saglabāšanu un attīstīšanu), bet arī sniegt nepieciešamo atbalstu brīvā laika jēgpilnai pavadīšanai, jo citādi pastāv objektīvi riski netiešā veidā veicināt klientu pasivitāti, kuras rezultātā var iestāties apātisms, kas ilgtermiņā var pasliktināt arī psihiskās veselības stāvokli. Tādējādi organizējot gan kopīgas radošās nodarbības klientiem, gan arī individuālās nodarbības, ir būtiski tās plānot atbilstoši viņu individuālajām vajadzībām. Turklāt institūcijās piedāvātajām nodarbībām un aktivitātēm nevajadzētu būt vienvērtīgām, bet gan klientu vecumposmam, interesēm un individuālajām vajadzībām atbilstošām un vērstām uz katra klienta veselības stāvokli, individuālajām spējām un interesēm.

⁹ Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” 54. punkts un 57. punkts.

Atzinīgi vērtējams, ka filiāles "Kalnciems" administrācija un darbinieki nodrošina saviem klientiem pakalpojumu ne tikai saskaņā ar normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, bet arī strādājot ar katru klientu individuāli, ņemot vērā viņu individuālās spējas, intereses un vēlmes, tādējādi uzturot klientu esošās pašaprūpes spējas ilgtermiņā. Piemēram, nodarbības klientiem tiek nodrošinātas, ņemot vērā klientu individuālās vajadzības, ēdamzālē klientiem ir nodrošināti ergonomiskie trauki un galda piederumi u.tml. Papildus, veicot izlases veida klientu lietu pārbaudi, secināts, ka filiāles "Kalnciems" administrācija ir izstrādājusi un ieviesusi caurskatāmu dokumentēšanas sistēmu. Tā nodrošina pilnvērtīgu visu ar klientiem saistīto procesu uzskaiti, kas ļauj efektīvi monitorēt klientu veselības un sociālās situācijas dinamiku institūcijā pavadītajā laikā.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, vizītes dienā tika secināts, ka institūcijā dzīvojošie klienti piedalās nodarbībās un brīvā laika pavadīšanas pasākumos, kas ir vērtējams pozitīvi.

[4.2] Vizītes laikā Tiesībsarga biroja darbinieki guva pārliecību, ka regulāras pastaigas svaigā gaisā tiek nodrošinātas visiem 40 institūcijas klientiem. Saskaņā ar filiāles "Kalnciems" darbinieku veiktajiem ierakstiem klientu aprūpes grafikos secināms, ka visiem klientiem pastaigas svaigā gaisā tiek piedāvātas gandrīz katru dienu, vai arī vismaz dažas reizes nedēļā.

Tādējādi vizītes dienā Tiesībsarga biroja darbinieki secināja, ka visiem klientiem tiek nodrošinātas regulāras pastaigas svaigā gaisā, tostarp arī sniedzot nepieciešamo palīdzību tiem klientiem, kuriem pastaigu laikā tā ir nepieciešama. Tāpat tika gūti apliecinājumi arī tam, ka filiāles "Kalnciems" darbinieki mērķtiecīgi veicina arī klientu ikdienas mobilitāti, kas ir vērtējams ļoti pozitīvi.

5. Darbinieku skaits un kvalifikācija

[5.1] Saskaņā ar filiāles "Kalnciems" administrācijas sniegto informāciju, kopumā institūcijā ir nodarbināti 44 darbinieki: filiāles vadītājs - psihiatrs (1), sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas sektora vadītājs (1), sociālais darbinieks (1), sociālais aprūpētājs (3), sociālais rehabilitētājs (1), aprūpētājs (20), rokdarbu interešu pulciņa audzinātājs (1), mūzikas interešu pulciņa audzinātājs (0,5), veselības aprūpes sektora vadītājs (1), medicīnas māsa (5,5), fizioterapeits (1), ergoterapeits (0,5), saimniecības nodaļas vadītājs (1), saimniecības pārzinis (1), noliktavas pārzinis (1), veļas mazgātājs (1), apkopējs (1), sētnieks (1), palīgstrādnieks (1).

Attiecīgi, filiālē "Kalnciems" klientu aprūpes procesos ikdienā ir nodarbināti 37 darbinieki, kuru pienākums ir sniegt kvalitatīvu pakalpojumu klāstu 40 klientiem. Dienas laikā pirmajā stāvā ar klientiem strādā viens vecākais aprūpētājs un divi aprūpētāji, nakts laikā – viens aprūpētājs, bet brīvdienās un svētku dienās – viens vai divi aprūpētāji. Savukārt otrajā stāvā dienas laikā ar klientiem strādā viens vecākais aprūpētājs un divi līdz trīs aprūpētāji, nakts laikā – viens vecākais aprūpētājs vai aprūpētājs, bet brīvdienās un svētku dienās – viens vecākais aprūpētājs un viens aprūpētājs vai arī divi aprūpētāji.

Papildus katru darba dienu ar visiem klientiem strādā sociālais darbinieks, kā arī katru dienu (ieskaitot brīvdienas un svētku dienas) ar visiem klientiem strādā sociālais aprūpētājs. Savukārt nepārtrauktas diennakts dežūrā ar visiem klientiem strādā arī viena medicīnas māsa.

Norādāms, ka neskatoties uz kopējo aprūpētāju skaitu – 20, nakts laikā katrā no institūcijas stāviem (pirmajā stāvā dzīvo 12 klienti, bet otrajā – 28 klienti) atrodas viens aprūpētājs un viena medicīnas māsa nepārtrauktas diennakts dežūrā.

Ņemot vērā, ka filiālē "Kalnciems" pakalpojumu saņem personas ar garīga rakstura traucējumiem, kurām ikdienā ir nepieciešama pastāvīga uzraudzība un atbalsts no personāla puses, nakts laikā paredzētais darbinieku skaits (īpaši - viens aprūpētājs uz 28 klientiem otrajā stāvā) var būt nepietiekošs, lai nodrošinātu klientiem nakts laikā nepieciešamo palīdzību. Turklāt, ja pēkšņi nakts laikā notiks ārkārtas situācija (piemēram, ugunsgrēks, stipra vētra u.tml.), tad divi aprūpētāji nebūs spējīgi nedz operatīvi risināt radušos situāciju, nedz arī evakuēt visus klientus, tādējādi pakļaujot viņus briesmām.

Jautājumā par darbinieku skaitu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās norādāms, ka nepieciešamo darbinieku skaitu nosaka katras institūcijas vadītājs vai arī augstāka institūcija, pamatojoties uz sociālo pakalpojumu sniedzēja institūcijas vadītāja iesniegtajiem priekšlikumiem. Vienlaikus uz institūcijas vadītāju gulstas pienākums nodrošināt vienmērīgu un racionālu darba uzdevumu sadali starp darbiniekiem¹⁰. Turklāt katras institūcijas vadītājs ir tiesīgs sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu nodrošināšanai piesaistīt arī citus speciālistus, to realizējot atbilstoši klientu vajadzībām un institūcijas rīcībā esošajiem finansiālajiem līdzekļiem.

¹⁰ Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” 2.2. apakšpunkts un 2.3. apakšpunkts.

[5.2] Rekomendācija:

Filiāles “Kalnciems” administrācijai izvērtēt esošo darbinieku skaitu nakts laikā, lai tas būtu atbilstošs esošo klientu skaitam (īpaši otrajā stāva, kur ir izmitināti 28 klienti) un viņu objektīvajām vajadzībām, tai skaitā ņemot vērā iespējamo ārkārtas situāciju varbūtību.

6. Veselības aprūpes pieejamība filiālē “Kalnciems”

[6.1] Tiesībsarga biroja darbinieku vizīte uz filiāli “Kalnciems” notika sadarbībā ar ārstu psihiatru Ņ.Šakelu. Vizītes laikā Ņ.Šakels izvēles kārtā iepazīs ar 10 klientu medicīniskajām kartēm un secināja, ka tajos veiktie ieraksti un struktūra ir viegli pārskatāma un visi notikumi ir aprakstīti saprotamā veidā.

Filiāles “Kalnciems” klientu medicīniskajās kartēs bija pārskatāmi visi aktuālie dati – notikumi, medicīniskās manipulācijas, laboratoriskie izmeklējumi, izraksti no stacionāriem un cita dokumentācija, kas pilnībā atspoguļo institūcijas klientu veselības stāvokli un arī terapijas norisi. Norādāms, ka galvenokārt institūcijas klientu veselības stāvokli, izmeklēšanu un terapiju (tai skaitā, somatisko) novēro un vada pati filiāles “Kalnciems” vadītāja V. Mežule (ārste-psihiatre) par ko liecināja veiktie ieraksti klientu medicīniskajās kartēs.

Pieraksti medicīniskajās kartēs atspoguļo dinamisku klientu novērošanas būtību – lielākoties bez negatīvām izmaiņām klientu veselības stāvokļa dinamikā. Klientiem ordinēto medikamentu korekcijas tiek veiktas savlaicīgi un adekvāti aktuālajām vadlīnijām, tai skaitā individuāli pielāgojot to katram klientam un arī saskaņojot to ar klientiem. Hospitalizācijas uz psihoneiroloģiskajām slimnīcām notiek pamatoti un arī neatliekamās hospitalizācijas iemesli ir skaidri atspoguļoti gan dienesta ziņojumos, gan arī klientu medicīniskajās kartēs.

[6.2] Filiālē “Kalnciems” klientiem tiek nodrošināta iespēja apmeklēt dažādus ārstus-speciālistus. Tomēr problēmas sagādā ģimenes ārsta minimāla iesaiste klientu veselības stāvokļa novērošanā, ko apliecina arī ģimenes ārsta ieraksti (aptuveni vienu reizi gadā), kas tiek veikti gan samērā retas reizes un arī pēc savas būtības ir ļoti formāli.

Atzinīgi vērtējams, ka filiālē “Kalnciems” klientu svēršana notiek regulāri – vienu reizi divās nedēļās, bet nepieciešamības gadījumā var būt arī biežāk. Klienti ar pazeminātu ķermeņa masas indeksu saņem arī uztura speciālista konsultācijas un viņiem tiek nozīmēta papildu terapeitiskā barība (uzturošie kokteiļi), kā arī visa informācija tiek sistēmiski dokumentēta klientu

medicīniskajās kartēs. Būtiski, ka šādu klientu ķermeņa svars tiek reģistrēts atsevišķi – vismaz vienu reizi nedēļā.

Institūcijas klientiem, kuriem ordinēts medikaments "Klozapīns", reizi mēnesī tiek veiktas pilnas asins ainas analīzes, lai savlaicīgi identificētu un nepieļautu blakusparādību iestāšanos. Izpētot izlases kārtībā atlasītas klientu medicīniskās kartes, secināts, ka daļai klientu kā blakusdiagnoze ir noteikta epilepsija un nozīmēta atbilstoša pretepilepsijas terapija.

Filiālē "Kalnciems" sadarbība starp medicīnas un sociālās aprūpes personālu ir vērtējama kā atbilstoša klientu interesēm, jo visa aktuālā informācija par klientu veselības stāvokli tiek nodota savlaicīgi un ieraksti medicīniskajā dokumentācijā ir saprotami un arī veikti hronoloģiski strukturēti.

Vizītes laikā, veicot izlases veida medicīniskās dokumentācijas pārbaudi, kā arī intervējot medicīnas personālu un klientus, ar kuriem bija iespējama verbāla komunikācija, secināts, ka filiāles "Kalnciems" klientiem tiek nodrošināta objektīvajām vajadzībām atbilstoša veselības aprūpe. Minētais aspekts liecina par kvalitatīvu veselības aprūpes pakalpojumu pēctecību un institūcijas darba efektivitāti.

Pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 15. panta otro daļu, tiesībsardzei ir tiesības sniegt Saeimai, tās komisijām, Valsts prezidentam, Ministru kabinetam, valsts pārvaldes iestādēm un starptautiskajām organizācijām ziņojumus par atsevišķiem jautājumiem. Lai nodrošinātu filiālē "Kalnciems" sniegtā sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojuma atbilstību cilvēktiesību standartiem un normatīvajā regulējumā noteiktajām obligātajām prasībām, lūdzu Valsts sociālās aprūpes centra "Rīga" administrāciju un filiāles "Kalnciems" administrāciju veikt visas nepieciešamās darbības minēto rekomendāciju ieviešanai.

Par rekomendāciju izpildi un plānotajām aktivitātēm to izpildei lūdzu informēt līdz **2026. gada 11. maijam**.

Papildus informēju, ka tiesībsardzes ziņojumi par cilvēktiesību nodrošināšanu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās tiek publicēti [Tiesībsarga biroja interneta vietnē](#), kā arī tiek publicētas institūciju administrāciju atbildes uz tiem, tādējādi tie ir pieejami publiski ikvienam interesentam.

Pateicos par vizītes laikā sniegto informāciju un sadarbību ar Tiesībsarga biroja darbiniekiem.

Ar cieņu

tiesībsardze

Karina Palkova